

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา

โครงการโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูป เป็นโครงการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีเป้าหมายพัฒนาสังคมและความเป็นอยู่ของราษฎร ในปัจจุบันมีโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปอยู่ 5 โรงงาน คือ ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1 โรงงาน และอีก 4 โรงงานที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี รับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปแห่งที่ 1 ตั้งอยู่ที่ตำบลแม่ฮ่องสอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มดำเนินการ พ.ศ. 2515 แห่งที่ 2 ตั้งอยู่ที่ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เริ่มดำเนินการ พ.ศ. 2517 แห่งที่ 3 ตั้งอยู่ที่ตำบลเต่างอย กิ่งอำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร เริ่มดำเนินการ พ.ศ. 2525 แห่งที่ 4 ตั้งอยู่ที่ตำบลโนนดินแดง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ เริ่มดำเนินการ พ.ศ. 2525

โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปภาคเหนือในโครงการหลวง อยู่ภายใต้การควบคุมของหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี ส่วนโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริอยู่ภายใต้การควบคุมของ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์

1.1 โครงการอาหารสำเร็จรูปโครงการหลวง

1.1.1 โรงงานที่หมู่บ้านยาง ตำบลแม่ฮ่องสอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ภายหลังปี พ.ศ. 2500 รัฐบาลได้ให้ความสนใจและช่วยเหลือชาวเขาอย่างจริงจัง โดยถือว่างานพัฒนาชาวเขาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายพัฒนาชนบทเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอย่างจริงจัง เพราะชาวเขากระจายอยู่ใน 21 จังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดทางภาคเหนือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโครงการหลวง เมื่อ พ.ศ. 2512

ปัญหาที่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อผลผลิตของชาวเขา คือ หาดลาคับซื้อผลผลิตไม่ได้เพราะชาวเขาอยู่ห่างตัวเมือง พ่อค้าที่รับซื้อก็กดราคา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ชาวเขา เพื่อให้ดำเนินโครงการอาหารสำเร็จรูป การดำเนินงานมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชนบท เริ่มต้นด้วยโครงการพัฒนาห้องที่จัดตั้งสถานีอนามัยชั้นสอง และศูนย์โภชนาการเด็ก ทางสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยศาสตราจารย์ อมร ภูมิรัตน์ ได้รับสนองพระบรมราชโองการจัดตั้งโรงงานอาหารสำเร็จรูปแห่งแรกขึ้นที่หมู่บ้านยาง ตำบลแม่จอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นตลาดรับซื้อผลผลิตต่าง ๆ จากชาวเขาที่เหลือจากการขายสดมาแปรรูป และสนับสนุนส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผักผลไม้เข้าสู่โครงการ ได้แก่ มะเขือเทศ ข้าวโพดฝักอ่อน โดยให้ได้รับราคาราคายุติธรรม ในรูปเงินสดและเพื่อให้ผลผลิตไม่มีการสูญเสียโดยผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากโรงงานนี้ได้แก่ มะเขือเทศ เข้มข้น ลูกท้อลอยแก้ว สตรอเบอร์รี่ลอยแก้ว ถั่วงอก ถัวยาว ข้าวโพดอ่อน หน่อไม้ นมถั่วเหลือง ในระยะเวลาต่อมาได้มีบริษัทเอกชนเข้าไปตั้งโรงงานในหมู่บ้าน และพื้นที่ใกล้เคียง แสดงว่ามีการพัฒนาเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมขนาดเล็กและอุตสาหกรรมชนบท กิจการที่ดำเนินอยู่นั้นไม่ได้อาศัยเงินงบประมาณแผ่นดินโดยตรง แต่อาศัยเงินงบประมาณของโครงการในการดำเนินการ

1.1.2 โรงงานที่หมู่บ้านป่าห้า ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ในระยะเวลาใกล้เคียงกับการดำเนินงานโครงการอาหารสำเร็จรูปที่หมู่บ้านยาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการจัดตั้งโครงการโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปในพระบรมราชานุเคราะห์ขึ้นอีกแห่งที่หมู่บ้านป่าห้า ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยรับซื้อผลผลิตจากชาวเขาหมู่บ้านแม่วู กระเหรี่ยง มูเซอ อีกร้อ เย้า ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้ปลูกผัก ผลไม้และถั่ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานอาคารสำนักงานสหกรณ์การเกษตร เพื่อเป็นที่จำหน่ายปุ๋ย สารเคมีและอุปกรณ์การเกษตรในราคาถูก เพื่อให้รู้จักการดำเนินการแบบสหกรณ์ พระราชทานศูนย์โภชนาการเด็กเพื่อให้ประชาชนสมบูรณ์ทั้งกำลังกายและสมอง พระราชทานสถานีอนามัยชั้น 2 เพื่อแนะนำด้านสุขภาพ โครงการนี้ได้รับพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์มาดำเนินการ และมีประชาชนบริษัท รัฐบาลต่างประเทศโดยเสด็จพระราชกุศลถวายเงิน ที่ดิน เครื่องจักรอุปกรณ์ และสิ่งปลูกสร้าง

โรงงานฯ ดังกล่าวทั้งสองแห่ง ได้ถูกใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนา
โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายใต้โครงการตามพระราชดำริ

1.2 โครงการหลวงอาหารสำเร็จรูปในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ

1.2.1 โรงงานที่กิ่งอำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินหมู่บ้านนางอย-
โพนปลาไหล เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2523 ทอดพระเนตรเห็นราษฎรมีความ เป็นอยู่
แร้นแค้น มีอาชีพทำนาอย่างเดียว ลักษณะหมู่บ้านเป็นสภาพป่าล้อมหมู่บ้าน จึงทรงมีพระราชดำริ
ที่จะพัฒนาหมู่บ้านนางอย-โพนปลาไหลด้วยการปรับปรุงสภาพความ เป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น และ
ส่งเสริมให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

เมื่อเริ่มพัฒนาโครงการฯ ได้พบว่า หมู่บ้านอีก 3 แห่ง คือ หมู่บ้าน
ห้วยหวด หมู่บ้านกวนบูน และหมู่บ้านโคกกกลางถูกคุกคามโดยคอมมิวนิสต์ จึงทรงมีพระมหากรุณา
ธิคุณให้รับหมู่บ้านทั้ง 3 แห่งอยู่ในโครงการหมู่บ้านนางอยด้วย มีการพัฒนาด้านสังคมด้วยการสร้าง
ศูนย์เด็ก สถานีอนามัย ตั้งธนาคารข้าว การซ่อมและสร้างวัด ยุค่อน้ำบาดาล การจัดหาถัง
เก็บน้ำฝนและงานสุขาภิบาลชุมชน มีการพัฒนาอาชีพสอนให้เกษตรกรปลูกมะเขือเทศ เพื่อนำเข้า
สู่ระบบอุตสาหกรรม จัดตั้งโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปเป็นโรงงานที่ 3 ในปี 2525 โดยได้
เริ่มโครงการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนบรรจุกระป๋อง ผลไม้แช่อิ่มแห้ง นอกจากนี้ยังดำเนินการเพื่อ
งานระยะยาวด้วยการปลูกผลไม้ยืนต้น เช่น ลิ้นจี่ ลำไย มะม่วง หากสำเร็จอาจเป็นการ
เริ่มต้นของสวนผลไม้และบรรจุกระป๋องต่อไป

1.2.2 โรงงานที่อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ มีแนวเขตติดต่อกับกัมพูชา
ทหารกัมพูชากับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เข้ามาปฏิบัติการในถิ่นนี้ มีการต่อสู้กับฝ่าย
ไทยอย่างรุนแรงในปี 2521 ถึงปี 2522 ราษฎรอพยพหนีภัย ทหารไทยต้องเข้ามาต่อต้าน ใน
ที่สุดทหารไทยสามารถยับยั้งสถานการณ์ร้ายแรงนี้ได้และครอบครองพื้นที่ได้โดยสมบูรณ์ ระหว่าง
การต่อสู้ราษฎรต้องอพยพมาแออัดกันอยู่ที่หมู่บ้านโนนดินแดง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรง
มีพระราชดำริช่วยเหลือเพื่อบรรเทาทุกข์แก่ราษฎร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
กรมชลประทานสำรวจแหล่งน้ำ หาที่ทำกินพร้อมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา อนามัย
และการศึกษาอันเป็นโครงการใหญ่ เรียกว่า "โครงการพัฒนาตามพระราชดำริ อำเภอ

ละหนาทราย จังหวัดบุรีรัมย์" โดยมีทั้งหมด 40 หมู่บ้าน และมีพระราชประสงค์ให้พัฒนาหมู่บ้าน ตัวอย่าง 5 หมู่บ้าน ได้เริ่มงานในเดือนธันวาคม 2524 โดยคัดเลือกหมู่บ้าน 5 แห่ง คือ หมู่บ้านชัยสมบูรณ หมู่บ้านป่าไม้สทกรณ หมู่บ้านคลองหิน หมู่บ้านคลองโปง และหมู่บ้านหนองเสม็ด มีการพัฒนาเด็กเพื่อลดการขาดอาหารการดูแลและน้าหญิงที่ตั้งครรภ์ การสร้างศูนย์เด็ก การส่งเสริมสุขภาพชุมชน และการจัดหน้าสะอาด

โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปโรงงานที่ 4 ตั้งขึ้นปี 2525 เพื่อเป็นตลาดรับซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรที่สำคัญ ได้แก่ มะเขือเทศและข้าวโพดฝักอ่อน และยังให้การส่งเสริมการผลิตพืช เกษตรเพื่ออุตสาหกรรม และรับซื้อผลิตภัณฑ์จากอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอเสิงสาง อำเภอครบุรี และอำเภอประคำ ในจังหวัดนครราชสีมา

ถึงแม้โรงงานฯ ทั้ง 4 แห่ง จะตั้งขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกัน และในช่วงเวลาที่ห่างกัน แต่ก็มีเป้าหมายในเชิงพัฒนาแบบเดียวกัน คือ การส่งเสริมให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น และรักษาสถานภาพความเป็นอยู่และการพัฒนาต่อไปได้ โดยการพัฒนาการเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม เกษตร ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนดำเนินการด้านเกษตรกรรมควบคู่ไปกับการผลิตของโรงงาน กล่าวคือ การพัฒนาระบบการเกษตรให้ครบวงจรเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรนั้นจะต้องตระหนักถึงความต่อเนื่องของกิจกรรม คือ

- ก. การผลิตพืช เกษตรในเชิงเกษตรอุตสาหกรรม
- ข. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เกษตรในกระบวนการอุตสาหกรรม เกษตร
- ค. การพัฒนาการตลาด

การผลิตพืช เกษตรในเชิงอุตสาหกรรมนั้น เป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลว ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จะเกิดความ เป็นไปได้ทางเศรษฐกิจต่อ เมื่อสามารถพัฒนา เกษตรให้มีการผลิตพืช เกษตรในเชิงเกษตรอุตสาหกรรมได้

ส่วนกิจกรรมด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการพัฒนาตลาด เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบอุตสาหกรรมและธุรกิจทั่วไปต้องใช้ทุน เทคโนโลยี กำลังคน การบริหาร รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการเพิ่มประสิทธิภาพลดต้นทุนการผลิตและการเปิดตลาดใหม่

2. ปัญหา

โครงการโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปมีอยู่ 5 โรงงาน วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิตอาหารสำเร็จรูปนั้น ได้มาจากโครงการฯ แต่ละแห่งที่มีการส่งเสริมเกษตรกร โดยจัดระบบสมาชิกให้เกษตรกรผลิตพืชเกษตรส่งโรงงาน ภายใต้การประกันราคาที่แน่นอน อาหารสำเร็จรูปที่ผลิตได้ ใช้ตราชื่อ "คอยคา" ซึ่งมีผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปหลายชนิด เช่น ผลิตภัณฑ์จากมะเขือเทศ ข้าวโพดฝักอ่อน ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง อาหารเสริมสำหรับเด็ก น้ำสวรสเข้มข้น กระจับเขียวในน้ำเกลือ มะละกอแช่แข็ง เป็นต้น

ปัญหาใหญ่ที่โครงการฯ ประสบอยู่ก็คือ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านการเงินและปัญหาด้านบุคคล ส่วนปัญหาด้านการผลิตมีน้อยมากเพราะอยู่ภายใต้การดูแลสนับสนุนของสถาบันการศึกษา ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.1 ปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากตัวผลิตภัณฑ์ "คอยคา" ยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายในกลุ่มผู้บริโภคมากนัก รู้จักแต่เฉพาะผู้บริโภคบางกลุ่มที่มีความสนใจอย่างแท้จริงเท่านั้น เช่น ในหน่วยราชการทหารที่เกี่ยวข้อง จากยอดขายทั้งหมดในปี 2532 ประมาณ 78.1 ล้านบาท ส่วนใหญ่จะส่งไปขายยังต่างประเทศ 35.5% ส่วนภายในประเทศจะขายให้กับผู้ซื้อใช้ในธุรกิจ (Industrial User) และคนกลาง ประมาณ 59.5% และขายให้กับผู้บริโภคเพียง 5% เท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการขาดการโฆษณา และการส่งเสริมการจำหน่ายที่เพียงพอที่จะทำให้ผู้บริโภคทั่วไปได้รู้จัก

2.2 ปัญหาด้านการเงิน โครงการฯ จะมีระบบการบริหารเงินทุนหมุนเวียนเช่นเดียวกับธุรกิจเอกชนอื่น ๆ ไม่มีเงินงบประมาณจากราชการมาสนับสนุน อาศัยแต่เงินงบประมาณของโครงการฯ ในการดำเนินการ จึงทำให้โครงการฯ มักประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง

2.3 ปัญหาด้านบุคคล บุคลากรโดยเฉพาะในระดับการจัดการ เช่น ผู้จัดการโรงงานและผู้ช่วยผู้จัดการโรงงาน จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจเป้าหมายเชิงพัฒนาของโครงการฯ รวมทั้งมีความสามารถทางเทคนิค การจัดการ และมีประสบการณ์สูง และเข้าใจระบบธุรกิจอย่างมีแบบแผน เพื่อมาบริหารงานทางการตลาดให้แก่โรงงานฯ

2.4 ปัญหาด้านการผลิต ที่มีอยู่บ้างซึ่งเกี่ยวกับความไม่สม่ำเสมอของวัตถุดิบที่ป้อน เข้าโรงงาน โดยจะเกิดการขาดแคลนในช่วงต้นและปลายฤดูการผลิต และมีจะ เกินกำลังผลิตในช่วงฤดูการผลิต

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นผลทำให้ผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปในโครงการฯ ไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในกลุ่มผู้บริโภค เท่าที่ควร

3. วัตถุประสงค์

การศึกษาเรื่อง "การตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปในโครงการหลวง" มีวัตถุประสงค์ดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีการดำเนินงานทางการตลาด ได้แก่ ตัวผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย และการส่งเสริมการจำหน่าย

3.2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ทางการตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปในโครงการหลวง

3.3 เพื่อเสนอแผนงานทางการตลาดให้แก่โครงการหลวง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไข

4. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "การตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปในโครงการหลวง" ได้กำหนดขอบเขตดังนี้

4.1 คำว่า "การตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปในโครงการหลวง" หมายถึง ผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป ที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในระบบอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยี โดยใช้วัตถุดิบจาก เกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนและแนะนำให้ทำการ เพาะปลูกในแต่ละแห่งที่มีโรงงานฯ ตั้งอยู่ คือที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดสกลนคร และจังหวัดบุรีรัมย์ ผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปเหล่านี้ ได้แก่ น้ํามะเขือเทศ มะเขือเทศปกอกผิว มะเขือเทศเข้มข้น ข้าวโพดฝักอ่อน แป้งถั่วเหลือง หน่อไม้ ลีนจ้ําเชื่อม ลาไยน้ำเชื่อม สตรอเบอร์รี่น้ำเชื่อม อาหารเสริมสำหรับเด็ก น้ําเสารสเข้มข้น กระจับเขียววนน้ําเกลือ มะละกอเชื่อม เป็นต้น

4.2 เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาทางด้านการตลาดทั้งหมด จึงทำการสำรวจทั้งผู้ผลิต
คนกลาง และผู้บริโภค

4.3 ขอบเขตพื้นที่ทำการสำรวจ

4.3.1 การสำรวจผู้ผลิตกำหนดเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย
จังหวัดสกลนคร และจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงงานฯ

4.3.2 การสำรวจคนกลางภายในประเทศ ได้แก่ ผู้แทนจำหน่าย และต่าง
ประเทศ ได้แก่ นายหน้าซื้อขาย

4.3.3 การสำรวจผู้บริโภค โดยทำการสำรวจผู้บริโภค 2 ประเภท คือ

ก. ผู้ซื้อใช้ในธุรกิจ (Industrial User) หมายถึง ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์
เพื่อนำไปผ่านกระบวนการผลิตก่อนนำออกจำหน่ายให้ผู้บริโภคต่อ
ไป

ข. ผู้บริโภคทั่วไป (Consumer Market) หมายถึง ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์
ตราดอยคำของโครงการฯ ไปบริโภคเอง

5. วิธีดำเนินงาน

5.1 การศึกษาข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าแบ่งเป็น

5.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่

ก. การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การสัมภาษณ์ซึ่งมีแนวคำถาม
สัมภาษณ์ (Interview Schedules) เป็นเครื่องมือดำเนินการสัมภาษณ์ โดยแยกแนวคำถาม
สัมภาษณ์ออกเป็น 4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ผลิตของโครงการฯ ที่มีโรงงานฯ อยู่ที่
จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย สกลนคร และบุรีรัมย์

ชุดที่ 2 สัมภาษณ์คนกลางที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้โครงการฯ ทั้ง
ในประเทศและต่างประเทศ

ชุดที่ 3 สัมภาษณ์ผู้ซื้อใช้ในธุรกิจที่ซื้อผลิตภัณฑ์โครงการฯ เพื่อ
นำไปผลิตเป็นอาหารสำเร็จรูปแล้วจำหน่าย

ชุดที่ 4 สัมภาษณ์ผู้บริโภครั่วไปที่ทำการซื้อผลิตภัณฑ์โครงการฯ ก่อนที่จะนำแบบสอบถามออกทำการสัมภาษณ์จริงได้มีการทดสอบแบบสอบถาม (ยกเว้นชุดที่ 1 เนื่องจากมีจำนวนเพียง 4 แห่ง) ก่อน 1 ครั้ง เพื่อแก้ไขข้อความในแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เมื่อทำการแก้ไขแล้วจึงนำออกทำการสัมภาษณ์จริง เพื่อนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์

ข. การสังเกตการณ์ เป็นการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากสิ่งที่ได้พบเห็นระหว่างการปฏิบัติงานของพนักงานในโครงการฯ เพื่อรวบรวมข้อมูลมาประกอบการศึกษาวิจัย

5.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยศึกษาจากหนังสือ วารสาร บทความ และรายงานการประชุมโครงการโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูป สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีที่ได้เก็บรวบรวมไว้

5.2 การดำเนินงานวิจัย

ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) โดยแยกการสำรวจข้อมูลดังนี้

5.2.1 ผู้ผลิตและผู้รับจ้างผลิต ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เพราะมีโรงงานฯ เพียง 4 แห่งเท่านั้น ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของโครงการฯ เป็นผู้รับแบบสอบถามไว้เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2533 แล้วส่งไปให้ผู้ผลิตของโรงงานฯ แต่ละแห่งเป็นผู้ตอบ ระหว่างวันที่ 6-28 สิงหาคม 2533 ข้อมูลบางข้อตอบมาไม่ชัดเจน จึงได้ใช้วิธีโทรศัพท์ทางไกลสัมภาษณ์เพิ่มเติมและได้รับความร่วมมือด้วยดี ทางโรงงานฯ จะตอบแบบสอบถามเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการผลิตเท่านั้น ที่เหลือทางสำนักงานกลางโครงการฯ จะเป็นผู้ตอบ

5.2.2 คนกลาง ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เพราะขนาดตัวอย่างมีน้อย โดยการสัมภาษณ์คนกลางทั้งในประเทศและต่างประเทศ 11 ราย เป็นคนกลางในประเทศ ประเภทตัวแทนจำหน่าย 3 ราย คนกลางต่างประเทศประเภทนายหน้า 8 ราย เจ้าหน้าที่ของโครงการฯ ได้ช่วยนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ให้ โดยทำการสัมภาษณ์ในระหว่างวันที่ 6 สิงหาคม - 20 กันยายน 2533

5.2.3 ผู้บริโภค แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. ผู้ซื้อใช้ในธุรกิจ (Industrial User) เนื่องจากขนาดของตัวอย่างมีน้อย จึงต้องใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงทั้งหมด ผู้ซื้อใช้ในธุรกิจจะซื้อผลิตภัณฑ์ไป

ผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปจำหน่ายต่อให้ผู้บริโภค ผู้ที่ซื้อจากโรงงานฯ โดยตรง ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม บริษัทการบินไทย จำกัด (ฝ่ายโภชนาการ) เจ้าหน้าที่โครงการฯ เป็นผู้นำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ให้ 8 ราย ระหว่างวันที่ 6-24 สิงหาคม 2533 ส่วนประเภทโรงแรมและภัตตาคาร 12 ราย ผู้แทนจำหน่ายคือ บริษัทบอร์เนียว (ประเทศไทย) จำกัด ได้ส่งรายชื่อที่บริษัทบอร์เนียว ทว่าการจำหน่ายมาให้ และผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยทำการสำรวจระหว่างวันที่ 18 สิงหาคม - 3 พฤศจิกายน 2533

ข. ผู้บริโภคทั่วไป (Consumer Market) เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) การสุ่มตัวอย่างจึงใช้วิธีการสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยไม่มีการจำกัดตัวอย่างในเรื่องของเพศ วัย อาชีพ แต่จะเน้นที่ตัวบุคคลที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปของโครงการฯ ที่มีไม่มากนัก โดยแบ่งเป็น 2 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร 120 ราย นครราชสีมา 120 ราย รวม 240 ราย เพื่อจะได้ทราบถึงทัศนคติและความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้บริโภคทั้ง 2 แห่ง การสัมภาษณ์ผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมาสัมภาษณ์ด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และอีกส่วนใช้นักศึกษาคณะวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนการสัมภาษณ์ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ได้ฝากแบบสอบถามไว้บางส่วนและขอรับคืนภายหลัง แต่ส่วนใหญ่จะออกไปสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยทำการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 2 กรกฎาคม - 12 สิงหาคม 2533

สรุปจำนวนตัวอย่างที่ทำการสำรวจมีดังนี้

1. ผู้ผลิตและรับจ้างผลิต	4	ราย
2. คนกลาง		
ตัวแทนจำหน่าย	3	ราย
นายหน้าขายส่งต่างประเทศ	8	ราย
รวม	11	ราย
3. ผู้บริโภค		
ผู้ซื้อใช้ในธุรกิจ	20	ราย
ผู้บริโภคทั่วไป - กรุงเทพมหานคร	120	ราย
- นครราชสีมา	120	ราย

6. การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูล (Data Processing) ข้อมูลที่ได้รับ เมื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำผลที่ได้มาชั่งวิธีการแจ่งนับ (Tally) จากนั้นจึงเสนอข้อมูลในรูปตารางและอัตราร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประกอบกับการสัมภาษณ์ การสังเกตและเอกสารต่าง ๆ ที่ได้รับจากการสำรวจเบื้องต้นมาช่วยในการวิเคราะห์

7. ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "การตลาดของผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปของโครงการหลวง" นี้ จะทำการศึกษาเฉพาะโรงงาน 4 แห่ง ที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดสกลนคร และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินการ และจะศึกษาเฉพาะการค้า เหมืองงานและทัศนคติของผู้ซื้อและไม่ เคยซื้อผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปในโครงการ

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการบริหารการตลาด ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ทางด้านการตลาด เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปศึกษาและพิจารณาปรับปรุงด้านการผลิตด้านการตลาด และนโยบายการจำหน่ายต่อไป

8.2 เป็นการกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการฯ ได้ใช้แนวความคิดทางการตลาดในการบริหารงานด้านการตลาดในอนาคต

8.3 เป็นแนวทางแก่ผู้สนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้ต่อไป